

**Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства
Університету «Львівський Ставропігон»
The Eastern-European Institute,
Kafedra Ukrajinoznastva University «L'viv Stavropigon»**

Володимир Прохоренко

**Симптоми імперського розумозаміщення.
До з'ясування антитези українського
та російського менталітету.
Історико-соціологічна канва
українського питання в Росії**

Івано-Франківськ «СІМІК», 2015

ББК 82.3(4УКР)-7

П-29

**Друкується за рішенням Кафедри Українознавства
Інституту Східної Європи Університету «Львівський Ставропігон»,
протокол № 1 від 4 січня 2015 р.**

**За редакцією завідувача Кафедрою Українознавства, директора Інституту
Східної Європи Університету «Львівський Ставропігон», доктора історичних
наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України -
Віктора Ідзьо**

Рецензенти:

Грабовецький В. - доктор історичних наук, професор кафедри українознавства Університету державного університету міста Москви.

Кміт Я. - доктор філософії, професор кафедри українознавства Університету державного університету міста Москви.

Калакура Я. - доктор історичних наук, професор кафедри українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Кононенко П. - доктор філологічних наук, професор кафедри українознавства Університету державного університету міста Москви.

Кононенко Т. - доктор філософських наук, професор кафедри українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Недюха М. - доктор філософських наук, професор кафедри українознавства Університету «Львівський Ставропігон».

Огірко О. - доктор філософських наук, професор кафедри українознавства Університету державного університету міста Москви.

Володимир Прохоренко

П-29. Симптоми імперського розумозаміщення. До з'ясування антитези українського та російського менталітету. Історико-соціологічна канва українського питання в Росії. Наукове видання - Івано-Франківськ «Сімик», 2015р. - 24с.

ISBN 966-665-347-8

Наукові праці кандидата філософських наук, професора Кафедри українознавства Українського державного університету міста Москви Володимира Прохоренка «Симптоми імперського розумозаміщення. До з'ясування антитези українського та російського менталітету. Історико-соціологічна канва українського питання в Росії.» - досліджують розвиток української філософської думки на процеси українсько-російських відносин, питання розвитку української діаспори в Росії

На великому фактологічному джерельному матеріалі показана українська філософська думка в Російській Федерації, проаналізована філософія взаємовідносин України і Росії за довговікову історію.

В праці наголошено, що українська філософська думка в Росії стала можливою внаслідок пробудження національної свідомості українських вчених та освітян в місті Москві та регіонах РФ у 1991 - 2006 роках.

Власне вона відіграла велику роль в українському політичному, філософському, культурному та релігійному житті української діаспори в Росії в науковому житті України та житті Світового Українства.

ISBN 966-665-347-8

© В. Прохоренко, 2015р.

Зміст

Симптоми імперського розумозамішання.....	4
До з'ясування антитези українського та російського менталітету.....	12
Історико-соціологічна канва українського питання в Росії...	19

Філософ Володимир Прохоренко, історик Віктор Ідзьо

Симптоми імперського розумозаміщення

Летом прошлого года научного сотрудника НИИ диаспоры и интеграции (Ин-та стран СНГ) Кирилла Фролова, очевидно, разобрал необычайный творческий зуд, и он с особым рвением взялся за исследование исторических и демографических корней Украины. В результате такого предприятия им были опубликованы на эту тему две большие статьи в “Национальной газете” и одна несколько меньшего объема - в “Русском вестнике”; статьи, само название которых [5, 6, 7] убедительно свидетельствует о том, что их автор задался неблагородной целью как можно ярче раздуть пламя антиукраинской истерии в Российской Федерации с возможным широким резонансом в кругах сочувствующих - и во всем остальном мире. На эти опусы усердного радетеля о возрождении старых общественных порядков можно было бы и не обращать серьезного внимания, если бы использованием применяемых им порочных методологических приемов изучения социальных явлений не страдали и те, против кого он мечет свои ядовитые критические стрелы.

Как и положено в аналогичных случаях, он весьма искусно жонглирует социологическими терминами, заблаговременно позаботившись о спасительных доспехах научно-теоретической мимикрии. И, подобно всякому человеку, беззаветно преданному истине, он сразу же приступает к наглядной демонстрации бескомпромиссной своей готовности считаться с научно выверенными, достоверными фактами. Беда только в том, что на поверку все это оказывается не чем иным, как обыкновенным нагромождением незамысловатых идеологических уловок. Сразу же оговоримся, что под “идеологией” в данном контексте отнюдь не подразумевается та изрядно набившая оскомину банальная пошлость, которая создана и усердно муссируется в наше время воспаленным воображением многочисленных теоретизирующих популистов. Идеология может быть не менее научной, чем сама наука, сохраняя вместе с тем принципиальное отличие от последней своей особой направленностью на внешний объект. Если наука исходит из того, что есть, то идеология - из того, что должно быть. И это различие между ними принципиально не может быть устранено никакими чудодейственными редукциями (да в этом, собственно, и нет абсолютно никакой надобности, поскольку каждая из них призвана надлежащим образом функционировать на своем собственном месте). Следовательно, чем более научна идеология, тем больше гарантия успешной реализации преследуемых ею целей. Но в пределе идеология может быть полностью научно выхолощенной. И тогда уже накатывает на нас всепокрушающая стихия самого беспардонного субъективного произвола: хочца - и все! - а на остальное просто наплевать. Блестящий образец именно такой идеологии, возможно, даже сам того не ведая, как раз и преподносит нам автор указанных публикаций. На первый план у него, несомненно, выдвигается цель реставрации “единой и неделимой” России, а “факты” - просто тенденциозно подобранные под эту идею лишь некоторые реальные исторические события. Это значит, что не из упомянутых фактов следует необходимость благословляемого автором движения «славян» за объединение в рамках единого государства, а, наоборот, прочно овладевшая новоявленным славянофилом *idee fixe* заставляет его производить

соответствующий отбор фактов и, несмотря на крайнюю их малочисленность, придавать им решающее значение, в то время как подавляющая часть фактического материала либо вообще игнорируется, либо выставляется в неприглядном свете. К тому же в первой своей статье автор, явно злоупотребляя доверием читателя, столь часто и бестактно пользуется язвительной фразой “т. н.”, что невольно охватывает сладкий соблазн и его самого наречь “т. н. г-ном Фроловым”. Да только - Бог с ним! Не станем из-за такой мелочи дразнить гусей.

Содержание статей г-на Фролова показывает, что в деле идеологического словоблудия он обладает бесспорным мастерством. С точки зрения декларируемых им заявлений ни о какой независимой Украине просто не может быть и речи. Вот так! А ведь реально данное государство существует уже 22-й год. И этот факт признает все цивилизованное человечество. Но для велеречивых фроловых “идея” выше “факта”, хотя прямо об этом они, конечно же, не говорят. Они всячески маскируются и старательно рядятся в тогу порядочности, в тогу современных культуртрегеров. Чтобы не опростоволоситься перед мировым сообществом, они - за факты обеими руками, но только под их собственным соусом, только в их собственной (единственно верной - не шутите!) интерпретации. Выступить против права наций на самоопределение, т.е. на государственную независимость народов, - анахронизм не только в конце, но и в начале XX в. Это прекрасно понимали большевики, и поэтому на свой манер, да к тому же весьма оригинально, они сумели решить эту проблему. Но г-н Фролов со товарищи и на этом пути идут значительно дальше... в глубокое-глубокое прошлое. Независимой Украине они отказывают в праве на существование на том “законном” основании, что нет, дескать, какого-то особого украинского народа: он, мол, составляет органическую часть, одну из трех (великоросы, малоросы и белорусы) единого - русского народа. Кто против такой позиции - тот сепаратист. Ату его! Ату! Но то, что такая позиция, мягко говоря, не согласуется с действительностью, весьма недвусмысленно отметил сам шеф г-на Фролова К.Ф. Затулин, в угоду амбициозным вождениям которого он самозабвенно и служит «идеи». На вопрос, действительно ли русские, украинцы и белорусы все еще составляют единый народ, он вынужден констатировать: “Это не совсем так: это желательная версия, но сегодня она не вполне близка к реальности”[2, 8]. Что же после этого остается от мнимой приверженности г-на Фролова к фактам действительности?

Казалось бы, как можно рассчитывать на симпатии многомиллионного населения Украины, столь вольно и бесцеремонно манипулируя этническим его статусом? Между тем не такие уж и простачки витиеватые фроловы, чтобы сразу же, с первых шагов оставлять за собой явные следы компромата. Они вовремя умеют подсластить любую горькую пилюлю. По их заверению, малоросы - это не просто составная часть русского народа, а главная его часть, “ядро”, что, мол, и отражено в самом их “наименовании”. Причем, этот дешевый клоунский трюк рассчитан на то, что наивные 52 млн. украинцев (и в Украине, и за ее пределами) охотно клюнут на жирную наживку, в то время как «свои» легко смогут понять его так, как следует. А то, что в термин «малоросы» он выплескивает всю свою ненависть к украинскому народу, все свое негодование “самостийниками”, без особых усилий

обнаруживается в контексте содержания первой его статьи. Ведь все причины грехопадения “великой державы” он усматривает в конечном счете в деструктивных действиях малоросов - “сепаратистов”. При этом чувственно-эмоциональный подтекст термина “малоросы”, очевидно, стал для г-на Фролова настолько привычным, что он даже не считает нужным вдаваться в какие бы то ни было разъяснения на сей счет, практически полностью исключая из своего оборота слово “украинец”. А ведь именно этим словом коренные жители Украины идентифицируют свою национальную принадлежность: об этом свидетельствует повседневная речевая практика многих миллионов живущих ныне на Земле людей, об этом же свидетельствуют все современные документы, в том числе и не вышедший до сих пор полностью из употребления советский паспорт с известной его 5-й графой. Так что и здесь г-н Фролов явно не в ладах с фактами. Впрочем, многие другие фроловы в жизни гораздо дипломатичнее, и лишь в отдельных случаях впадают в откровения, небезыңтересные с точки зрения психоанализа Зигмунда Фрейда. Например, в недавней беседе с корреспондентом газеты “Московский комсомолец” руководитель отдела по борьбе с контрабандой наркотиков ГКТ РФ Н.В. Блинов, говоря о своих профессиональных проблемах, неоднократно упоминал Украину в адекватном ономастическом ключе, и вдруг как заключительный аккорд нервно-психической разрядки полномочного представителя метрополии звучит тревожное предостережение относительно ближайшей перспективы взаимосвязей с одной из отбившихся от рук “провинций”, - предостережение, требующее, естественно, и иной, продиктованной претенциозным патерналистским высокомерием номинации: “Так что через полгода, максимум год, ждем героиновых поставок из Малороссии”[2, 4].

Видимо, после выхода первой статьи г-на Фролова его кто-то все же немножко одернул, и он в дальнейшем начал пользоваться и явно несносным для него словом “украинец”. А между тем в одном из номеров “Национальной газеты” была напечатана по существу одобренная редакцией очень интересная статья писателя В.В. Кожина[2].

Для него украинский народ - историческая реальность, и, ссылаясь на видных русских и украинских историков, он датирует начало формирования этого народа концом XIII - началом XIV в. В подтверждение этой мысли он приводит весьма убедительные исторические факты. В то же время многие патриотически настроенные украинские ученые и деятели культуры руководствуются в этом вопросе той же порочной методологией, что и г-н Фролов. Стремясь обосновать законное право украинцев на свое собственное, суверенное государство, они охотно резонируют по поводу многовековой, охватывающей даже несколько тысячелетий, истории украинского народа. Но при этом им явно и невдомек, что такими рискованными утверждениями они фактически оказывают своему народу самую что ни на есть медвежью услугу. Ведь если украинский народ обладает колоссальным историческим и культурным опытом, то как случилось, что в течение многих веков он изнывал под гнетом жестокого иностранного порабощения? И совсем другое дело концепция, на которую опирается В.В. Кожин. Тут все четко и логически согласовано. Разобщение разных частей обширной Киевской Руси в

результате опустошительного татаро-монгольского нашествия и последующего продолжительного обособленного их существования обусловило на единой прежде территории своеобразный процесс этнической дивергенции. Здесь, как отмечает В.В. Кожин, мы неизбежно вступаем в противоречие с теорией М.С. Грушевского, делающего особый акцент на самобытности истории Украины. Тем не менее вряд ли есть смысл драматизировать ситуацию. Кто сказал, что канонизация того или иного учения является лучшим способом сохранения безупречной репутации его создателя? Наоборот, любое идейное наследие нуждается в постоянном корректировании и обновлении в соответствии с появлением относящихся к его содержанию ранее неизвестных фактов. И теория целостной истории Украины, разработанная М.С. Грушевским, особо, пожалуй, не пострадает, если будет научно доказано, что ранний ее этап хронологически по существу совпадает с соответствующими этапами исторического развития русского и белорусского народов. Правда, в этом месте В.В. Кожин не совсем четко формулирует свою позицию. Вследствие этого можно представить дело таким образом, что украинский народ отличается от русского народа только в силу своей многовековой насильственной оторванности от него. Думается, что такой взгляд легко истолковать в угодном г-ну Фролову духе: украинский народ отстал, дескать, от русского народа, и только “под одной крышей” со своим “старшим братом” он и может рассчитывать на приобщение к высшим достижениям мировой культуры. Между тем хорошо известно, что в период заключения Переяславских соглашений по своему культурному потенциалу украинцы значительно превосходили своих московских собратьев. Но указанный взгляд можно интерпретировать и иным образом. Русский и украинский народы, вырастая из единой древнерусской народности, с самого начала формировались в совершенно разных социально-политических условиях, что и обусловило принципиальное их отличие друг от друга, независимо от всяческих оценочно-рассудочных и аксиологических суждений по этому поводу. Таким образом, хотя мы и осуществили некоторую процедуру теоретической реконструкции исторически складывавшегося существенного этнического различия между русскими и украинцами, решающее значение имеет самая констатация этого факта. Похоже, однако, что некоторые видные украинские политические деятели этим и готовы удовлетвориться (в частности, такой упрек совершенно справедливо может быть адресован лидеру УРП Л. Лукьяненко). А матерому русскому шовинисту только этого и надо - он сразу же, без промедления постарается оказать “скорую” (псевдотеоретическую) помощь своему незадачливому противнику. Перлы подобной помощи как раз и демонстрирует нам в предельном раже г-н Фролов. Но ведь украинцы в конце концов могут перейти и на самообслуживание. И тогда липовые теоретики могут оказаться просто не у дел. Важным прибежищем для спасения тезиса К. Фролова о “триединстве” русского народа служит действительное сходство русского, украинского и белорусского языков. С другой стороны, язык - действительно альфа и омега человеческой культуры. Да только для имперско-шовинистических конструкций он совершенно неподходящая опора. Ведь всем нам доподлинно известно, что на базе одного и того же языка могут существовать разные,

независимые друг от друга государства. К примеру, на почве немецкого языка - Германия и Австрия; английского - Великобритания, США, Канада и Австралия; а испанского и португальского - помимо соответствующих европейских стран и все страны Латинской Америки. И если языки не справляются с задачей объединения народов в рамках одного национального государства, то фроловским “диалектам” эта задача тем более не под силу. Слава Богу, г-н Фролов не осмелился повторить высказанную А.И. Солженицыным в статье “Как нам обустроить Россию” сакраментальную мысль о том, что для полного созревания певучей украинской “мовы” требуется продолжительная опека России, поскольку он, видимо, хорошо отдает себе отчет в плачевных результатах многовековых забот империи, наподобие валуевской, об испытании прочности “малороссийского наречия”. Подобно лихому эквилибристу, г-ну Фролову постоянно приходится балансировать на зыбком основании печально извещенного принципа “кнута и пряника”. Пока он великодушно раздавал пряники, ему неизбежно приходилось всячески изворачиваться и лицемерить. Взяв же в руки кнут, он невольно вынужден снять со своего лица фальшивую маску. В такой ситуации он постоянно впадает впросак, то и дело срываясь в пропасть беспощадного саморазоблачения. Теперь он уже больше не заискивает перед “малоросами” и фактически объявляет им “священную войну” - как в России, так и на территории независимой Украины. Несмотря на отмечаемое им тесное родство украинского “наречия” с русским языком, он разрабатывает широкий комплекс мер для предохранения русскоязычного населения в Украине от выполнения принятого там закона о государственном языке. Причем, в запале дикой фантазмагии г-н Фролов фактически все переворачивает с ног на голову. Проводимую ныне в Украине, к тому же весьма осторожно и несмело, дерусификацию культуры он выдает за насильственный, осуществляющийся бешеными темпами процесс украинизации общественной жизни в стране. В этом плане и действующие в России в полном соответствии с законом о национально-культурной автономии различные украинские организации ему мерещатся агентурными центрами внешних сил и даже... очагами “украинизации” России [1, 2, 7]. Разумеется, г-н Фролов очень последователен в рамках своей психологически извращенной, аномальной логики. Поскольку самое существование независимой Украины квалифицируется им как криминал, как серьезная угроза существованию Российского государства, то самые искренние и активные действия людей, направленные на оздоровление и нормализацию межгосударственных отношений Украины с Россией предстают в совершенно превратном, уродливом виде. Собственно, именно за это сполна досталось одному из наиболее активных деятелей украинской диаспоры в Москве А.А. Руденко-Десняку. Так как этот человек, отличался исключительной порядочностью, высоким творческим профессионализмом и дипломатическим тактом, хорошо зарекомендовал себя в высоких кругах российского политического истеблишмента, то уже в этом заключена возможность того, что его неистощимый энтузиазм только навредит тому грязному делу, которому г-н Фролов беззаветно предан душой и телом. Поэтому клевета в таком случае - лишь невинная шалость: знай, мол, нашу удаль молодецкую презренный “самостийник - русофоб О. Руденко-Десняк” [6, 9].

Интересно отметить, что, стараясь представить Руденко-Десняка как не в меру властолюбивого человека и скрупулезно перечисляя все его служебные должности, г-н Фролов так увлекся этим занятием, что по инерции очернительства приписал ему пост ректора Украинского института, к которому тот не имеет абсолютно никакого отношения. Разделяваясь таким образом со всеми своими идейными противниками, г-н. Фролов, преисполненный чувства личного достоинства, сразу же, без промедления, приступает к составлению инструкций по претворению в жизнь злобных шовинистических замыслов, переполняющих его душу. Причем, воинственный тон своих инструкций автор, вполне естественно, оправдывает настоятельной необходимостью решительной борьбы против политически активизировавшихся украинских националистов, санкционируя вынужденное нападение на них в отместку якобы за их агрессивные происки. И тут уж без традиционных, полицейских изысков никак не обойтись. “Деятельность... всех самостийнических структур в России, - наставляет своих последователей неистовый слуга Отечества, - должна находиться под строгим контролем. В частности, “работа Украинского Университетета, Украинского Исторического Клуба в Москве, которые создал и возглавляет историк-академик В.С. Идзьо, Украинского культурного центра в Москве, должна быть объектом провокации, дискредитации, террора, а также и в мягкой форме “полемики” с позиций общерусского национального единства”[6, 7, 8].

А как при этом обстоит дело на других участках антиукраинского фронта? Послушать рассуждения г-на Фролова о положении русских в Украине и украинцев в России, так может показаться, что ему почему-то вздумалось русских именовать украинцами и украинцев - русскими. Действительно, в этих рассуждениях все верно с точностью до наоборот. Ведь многомиллионная украинская диаспора России, прекрасно справляясь со всеми своими гражданскими обязанностями, не имеет ни одной государственной национальной школы, ни одного украинского театра, ни одного сколько-нибудь влиятельного в России средства массовой информации, в то время как русские в Украине, составляя менее четверти всего населения страны, располагают более чем половиной ее культурного потенциала. И как тут не проникнуться душевным трепетом г-на Фролова, вещающего о РПЦ как о единственной нерасчлененной структуре на общерусском пространстве?[3, 4, 5, 6]. Не беда, что при этом приходится попирать самые элементарные права личности. “Так, - по свидетельству священника Г. Якунина, - на территории России администрации не допускают создания приходов Украинской православной церкви Киевского патриархата, в то время как Московская патриархия свободно имеет на Украине несколько тысяч храмов”[7, 8, 9].

Г-ну Фролову очень хочется весь украинский народ представлять в виде аморфной массы безвольных манкуртов, в виде этаких забавных хохлов-мутантов, которые ну никак не хотят обзаводиться своим государством, а подобно жалким мазохистам лакейски тянутся под чью-либо державную руку, которые, как, например, С.Н.Сидоренко, и в украинском языке (то бишь наречии) готовы признавать слова “шприц” и “скальпель”, лишь убедившись предварительно, что они уже прошли через целительный фильтр великого русского языка[3]. В советские

времена нас основательно обучали в вузах диалектике (чаще всего, к сожалению, доводя ее при этом до неузнаваемости, до самой вульгарной софистики). Но дело не только в этом. Как отмечал в свое время знаменитый поэт: “Мы диалектику учили не по Гегелю - бряцанием боев она врывалась в стих”. В самом деле, нормальная диалектика постоянно сопровождает нас всю жизнь. Представим, к примеру, такую картину: перед нами обыкновенная современная семья. Проходят годы, постепенно подрастают дети. И вот наступает время, когда они начинают жениться, выходить замуж. Образуются новые, относительно независимые друг от друга семьи. Но стоит втемняшиться в нашей бестолковой башке какой-нибудь несуразной, реакционной идее, как мы начинаем сползать с нормального, естественного образа мыслей на противоестественный антидиалектический путь, на путь бесплодной метафизики, после чего мы начинаем воспринимать все вокруг себя шиворот-навыворот. Только в свете сказанного и можно понять негодования некоторых журналистов - “патриотов” по поводу того, что рядовые представители отдельных национальных диаспор не жалуются, в частности, на московские власти, а вот различные национально-культурные организации постоянно им досаждают[1, 4]. Все совершенно логично: ведь организации для того и создаются, чтобы стихийному и зачастую неосознаваемому недовольству масс придать организованный, целенаправленный и действенный характер. Между прочим, Институт стран СНГ, сотрудником которого является К. Фролов, в мае нынешнего года отмечает всего лишь вторую годовщину своего существования. Так что в теоретическом плане он, по-видимому, только начинает разворачивать свою деятельность. Нет возможности судить о качестве деловых начинаний всех 60-и его сотрудников. Но что касается одного из них, г-на Фролова, то его дебют вряд ли можно причислить к разряду удачных. Впрочем, иначе и не могло быть. Он ведь выступает с позиций пещерно-имперского гегемонизма, напрочь лишенного каких бы то ни было культурно-цивилизационных компонентов. И не удивительно, что в статьях, посвященных исключительно важной общественно-политической теме, ни разу не встречаются ни слово “свобода”, ни словосочетание «права человека». Указанный гегемонизм - позиция духовно убогих, внутренне несвободных людей, людей, подвластных лишь всемогущему инстинкту самосохранения. Не ведая собственной свободы, они глухи и к свободе других. Культурные достижения человеческой цивилизации для них - лишь препятствия на пути к вожделенному сытому существованию. Если же такими опасными бациллами заражены и все остальные сотрудники института, тогда кроме подрывной, диверсионной работы, направленной против новых независимых государств на обширном постсоветском пространстве, ничего более дельного от него ожидать не приходится.

Но хочется надеяться, что все это так и застывает на стадии намерений. Ибо экономическое, политическое и культурное возрождение России возможно лишь в той мере, в какой будет нарастать угроза неминуемого краха сумасбродных планов оголтелых великодержавных шовинистов-реваншистов, в какой начнут постепенно рассасываться зловещие очертания смертельно-опасного имперского синдрома[1, 2, 3].

Источники

- 1.Березнева Е. Чьи вы, хлопцы, будете? - Труд. 14.I.98. № 6 (22989).
- 2.Кожин В.В. Иванко, где брат твой? - Национальная газета. 1997. Специальный выпуск.- № 8.
- 3.Сидоренко С.Н. Независимость от здравого смысла. Заметки сквозь смех и слезы об украинской независимости.- Звезда, 1996. - № 4.
- 4.Федоткина Т. Москва - город-героин. Ожидаются крупные опийные поставки с Украины. - Московский комсомолец. 23.I.98. - № 13 (17777).
- 5.Фролов К. “Самостийники” пытаются создать “пятую колонну” в Великороссии. - Русский вестник. - М.,1997. - № 35-36.
- 6.Фролов К. Самостийничество - вызов России.- Национальная газета. 1997. - Спецвыпуск. - № 5.
- 7.Фролов К. Украинское лобби... за русский счет.- Национальная газета. 1997. - Спецвыпуск.- № 7.
- 8.Этнический фактор недооценивается.- Национальная газета. 1997. - Спецвыпуск. - № 7.
- 9.Якунин Г. Подлинный лик Московской патриархии. - М., 1996.

До з'ясування антитези українського та російського менталітету

Хоч не так уже й мало розчарованих наукою людей легко можна відшукати серед наших сучасників, проте в переважній більшості із них вона заслужено користується незаперечним своїм авторитетом. А весь сенс такого кінцевого результату - в реальній силі науки, котра, як відомо, постає з її нерозривного зв'язку із фактами, з її стійкої опори на них. Правда, пошуки потрібних фактів у ряді випадків поєднані з вирішенням дуже складних проблем і з подоланням неймовірно великих труднощів. На щастя, у нас немає причин бити на сполох із цього приводу. Фактів, пов'язаних зі змістом даної, пропонованої на суд читачеві статті, багатовікова історія взаємовідносин українського та російського народів дає нам у більш ніж достатній кількості. Біда лише в тому, що факти ці якісно різноманітні, і тому за бажанням кожний може понасмикувати з них всього, чого завгодно. І все ж не слід упадати в розпач, вважаючи, що тут ми стаємо заручниками безпросвітних помилок та обумовленого ними всемогутнього суб'єктивного свавілля. В самій дійсності вся сукупність фактів аж ніяк не є якоюсь інертною, аморфною масою безликого й податливого «емпіричного матеріалу». Факти споконвічно знаходяться в певних взаємозв'язках одні з одними і утворюють разом статечну та химерну тканину, яка щільно обволікає специфічну структуру тих чи інших явищ дійсності, в даному випадку - соціальних. Звичайно, найбільшу цінність для людей мають «свіжі» факти, факти в сучасному, в актуальному їхньому звучанні й самовираженні [1,с.65-66].

Всесвітня історія виявляє порівняно мало аналогів того історичного періоду, що ми зараз переживаємо. Зовсім недавно на наших очах, а, можливо, навіть і при деякій нашій участі, відбулось розвалення останньої і самої підступної з усіх будь-коли існувавших на землі імперій. Тяжкі, наочно-відчутні й об'єктивно значущі наслідки володарювання цієї імперії, особливо в модернізованій, радянській її модифікації, всім достатньо добре відомі. Майже все ХХ ст. пройшло під знаком найжорстокішої конфронтації призведених нею до життя двох антагоністичних одна одній суспільно-політичних систем - капіталістичної та соціалістичної. На її рахунок спустошливі війни нашого століття, небачений раніше в історії людства розмах масових політичних репресій, незчисленних актів жорстокого терору і немилосердного геноциду, а в остаточному підсумку - і смертельна загроза зловісно навислої в кінці другого тисячоліття над нашою Планетою термоядерної катастрофи. Заперечувати чи, навпаки, виправдовувати всі ці факти посиленнями на історичну доцільність сьогодні вже більше ніхто не наслідкується, за винятком хіба що самих ортодоксальних, самих непохитних прибічників насильницько-революційного переустаткування світу. Так що тільки розпад «імперії зла» дав можливість людству благополучно вибратись із, здавалося б, глухого куту. Однак переліченими вище трагічними подіями нашого сторіччя ще не вичерпуються всі «активи» заваленої імперії. Найбільш спустошливі, широкомасштабні наслідки залишила вона в людських душах. Але ці останні стосуються світу «невидимих», чуттєво несприйнятливих феноменів нашого індивідуального існування. Ось чому «душевнохворі» люди, апелюючи до безперечних фактів дійсності, можуть уявляти

себе зовсім здоровими, а всі знегоди суспільного життя скинути на злий намір інших та на несприятливі зовнішні обставини. Результати подібних витівок людського розуму, подібних розвінчувань ним шкідливих «темних» сил історії, як правило, виявляються цілковито безплідними, тому що суворі вимоги до того, що встигло уже канути в небуття, можуть мати для сучасників лише чисто символічне, чисто ритуально-містичне значення. Тим часом такі явища суспільно-психологічних розбирань в досить великих масштабах спостерігаються зараз не тільки в нашій країні, але й на широких теренах пострадянського простору в цілому, супроводжуючись при цьому більш чи менш помітним резонансом в усьому останньому світі[2,с.39-41].

Непримиренно настроєним по відношенню до радянської влади людям здавалось, що досить позбавитися хибної марксистсько-ленінської теорії, і відразу ж якимось чарівним способом все легко й негайно само собою уладнається. Та замість таких благодійних сподівань дуже скоро виявився в країні глибокий ідеологічний вакуум. В обстановці інтенсивної дискредитації пануючої раніше комуністичної ідеології разом з викликаним цією кампанією всезагальним ідейним розбродом можновладці не знайшли нічого кращого, як направити суспільну думку в русло звичайного здорового глузду і зорієнтувати його на реанімацію традиційних релігійних вірувань (перш за все православ'я, розуміється). Що із цього виходить, ми з крайнім розчаруванням своїми власними очима зараз спостерігаємо довкола себе. Та й дивно було б, якби на порозі третього тисячоліття, коли наука перетворилася в «беспосередню продуктивну силу суспільства», ми вирішили раптом без її поважних санкцій здійснити радикальні соціально-економічні реформи й розпочати суттєве оздоровлення всього нашого суспільного життя. Чи варто після цього дивуватися, що власть імуці розпочали невдовзі розмову про необхідність створення нової ідеології? Однак «віз, - як мовиться,- й понині там». Для того щоб рушити накінець з мертвої точки, нам необхідно рішуче й без зволікання звільнити свою свідомість від важких кайданів закоренілого совкового гіпнозу. Як часто в своїй познавальній діяльності ми, ніби піддавшись азарту скорішого досягнення бажаного результату, необачно проскакуємо цілий ряд проміжних щаблів, а інколи навіть і сам вихідний пункт розпочатого нами дослідження. Особливо різко впадають в очі зловживання подібними «методологічними засобами» в суспільних науках. Само собою зрозуміло, що це вельми згубно відбивається на якості отриманого таким шляхом знання. Не секрет, що в багатьох випадках відзначені упущення виникають не стільки з-за недогляду запопадливих жреців істини, скільки з-за їхнього старання трудитися на догоду якоїсь можновладної особи. Особливо широко це практикувалося в радянський період. Зараз уже нема більше славнозвісної Країни Рад, однак характерні для неї соціальні явища все ще по інерції продовжують свій переможний хід. І ось тут нам якраз і не завадило б покликати на допомогу здоровий глузд. Якщо поспостерігати за різними оточуючими нас навколишніми предметами, то легко можна виявити, що їх поводження визначається дією тих чи інших фізичних сил, зокрема - гравітації. Ми теж постійно знаходимося в гравітаційному полі, та все ж таки, апелюючи до нього, неможливо з'ясувати, чому ми, наприклад, зібралися з вами в якомусь приміщенні. Причини нашого

знаходження в даному місці можуть бути самими різноманітними, але всі вони так чи інакше приводять до одного й того ж вихідного пункту, а саме, до потреб. Людські ж потреби для нашого суспільствознавства досі все ще фактично - terra incognita. Раніше в історичному матеріалізмі, який в радянські часи виконував по суті роль марксистсько-ленінської соціології, не тільки не було спеціального розділу по темі людських потреб, але навіть і саме їх поняття практично тут не фігурувало. Зате в загальногуманітарному плані йому була надана досить широка сфера застосування, правда, вже в якості чогось само собою зрозумілого. Тут це поняття, повністю позбавляючись будь-якого проблемного забарвлення, являється перед нами в двох іпостасях - у вигляді матеріальних і духовних потреб людини, перші з котрих розглядаються як більш фундаментальні по своїй суті, а другі - як більш привабливі, як більш прийнятні і бажані для суспільства (тобто для власть імущих). Нічого серйозного з точки зору можливості з'ясування суспільного життя таке уявлення про людські потреби не давало, та й не могло дати, оскільки виконувало воно лише специфічну, службово-допоміжну роль своєрідного буфера між науковими запитами суспільствознавства та пропагандистсько-ідеологічними ресурсами панівних кіл.

Останнім часом публіцисти дуже часто нагадують нам про життя наших «братів молодших» і про наші обов'язки по відношенню до них. Цей сюжет постійно навіває нашій свідомості безліч всіляких загадкових думок і асоціацій. Одна ця обставина мимоволі підштовхує нас на стежку, спрямовану в бік проблеми потреб. Навіть найповерховіше знайомство з тваринами - немає значення, дикими чи домашніми - наочно показує нам, що в нас із ними багато спільного. І це спільне, звичайно, починається з самого фундаментального - з потреб. Місце останніх досить чітко фіксовано в простому, триланковому життєвому циклі всякого організму: ЦІЛЬ (потреби) - ЗАСІБ (діяльність) - РЕЗУЛЬТАТ (задоволення потреб). Тим часом у людини цей цикл зазнає суттєвої трансформації, обумовленої закономірним переходом від пристосовуючої діяльності тварини до людської творчо-перетворюючої діяльності. Тепер перші дві ланки зазначеного циклу втрачають свій безпосередній зв'язок одна з одною, і між ними з'являється декілька нових, проміжних ланок, які органічно вписуються в канву своєрідного категоріального ряду: П - М - І - Ц - Д («потреби - мотив - інтерес - ціль - діяльність»). Цей ряд виражає собою духовний, прямий зв'язок людини з зовнішнім світом. А ось на лінії зворотного, практичного її зв'язку з світом (Д - П) відповідно до наявних людських потреб постійно простежується помітна трансформація самої об'єктивної реальності. Таким чином, завдяки творчо-перетворюючій діяльності людини відбувається необхідний поділ її життєдіяльності на суб'єктивну (духовну) й об'єктивну (практичну) сфери, що неминуче призводить до радикальної перебудови самих потреб. У тварин потреби споконвічно носять вітальний характер, і направлені вони безпосередньо на фізичне виживання як окремих одиниць, так і тих видів, до яких вони належать. Цілком очевидно, що без таких потреб неможливе існування ні людини, ні людського суспільства. Але якщо в тваринному світі ними й вичерпується весь арсенал можливих потреб, то в людському суспільстві вони створюють лиш один із двох їхніх різновидів. Перші грають у людини роль

органічних потреб, над якими надбудовуються специфічно людські, функціональні потреби, виводжуючі суспільство на шлях Добра, Істини та Краси й забезпечуючи йому за допомогою цього перспективу безперервного і безкрайнього прогресу. Внаслідок принципової відмінності функціональних і органічних потреб, співвідношення між ними в перебігу історії поступово змінюється. Ранні етапи суспільно-історичного розвитку відзначені печаттю абсолютного переважання органічних потреб над потребами функціональними. Потім настає довготривалий період, який характеризується відношенням деякої рівноваги між ними. Накінець настає історична фаза абсолютної переваги функціональних потреб над органічними потребами людини[3,с.47-52].

Хоча фазова динаміка людських потреб визначає специфічні особливості суспільно-історичного розвитку людства в цілому, у різних народів вона відбувається все ж таки по-різному. У світовому рангу пріоритетів Європа здавна користується заслуженою пальмою першості. Тут вперше зародилася демократія, в найбільш концентрованому вигляді виражаючи благодотворний вплив функціональних потреб людини на соціально-політичні структури суспільства. Тут же склалися і відносно сприятливі умови для виникнення та розвитку квітучих моноетнічних держав. Прикметна в цьому плані історична доля України. Україна - європейська країна, і як така вона по праву повинна була б користуватися всіма благами європейської цивілізації. Разом з тим периферійне її положення в європейській співдружності народів завжди було насичене провокаційно підтримуваною ззовні серйозною небезпекою внутрішніх її деформацій. Цієї історичної «пастки» якраз і не вдалось обійти Україні в процесі довготривалих культурно-побутових, економічних та політичних її взаємовідношень з дедалі міцніючою Московською державою, що призвело врешті-решт до згубного поневолення українського народу і втрати ним на багато століть свого державного суверенітету. Такий трагічний результат із самого початку був фактично зумовлений укладеним 1654 р. воєнно-політичним союзом двох сусідніх східно-європейських країн[1,с.65-66].

Справа в тому, що російський етнос, утворюючи централізовану національну державу, з моменту занепаду Київської Русі переживав глибоку інверсію людських потреб, зміщення співвідношення органічних і функціональних потреб людини на початок суспільно-історичного процесу. Звідси ясно, що для підтримування більш-менш стерпної продуктивності праці росіянина із-за інверсії його потреб був потрібен досить досконалий, ефективно діючий репресивний державний апарат. Оскільки цей апарат сам потребував солідної матеріальної підтримки, неймовірно збільшувався податковий прес на трудящі маси, і тому інверсія потреб у суспільстві не тільки не слабшала, а ставала навіть ще більш інтенсивною. Не важко здогадатися, що з якогось певного часу в відношеннях між державою та її підданими повинно було наступити становище напруженої й хиткої рівноваги. Підкорюючись такій непринадній долі, суспільство було приреченим на поступове сповзання до крайньої грані консерватизму й застою, повністю заглушуючи в самому собі всілякі потенції культурно-історичного поступу. Однак така ситуація можлива тільки при максимальній його ізоляції від всього зовнішнього світу. Певна річ, що подібна картина може мати місце лише в уяві. У дійсності ж кожний народ постійно

спілкується з своїми сусідами, а стосунки ці в історії людства часто-густо носили далеко не ідилічний характер. До самого недавнього часу у взаємозв'язках між державами чітко, без будь-яких виключень, діяв простий і жорстокий принцип: «Відсталих - б'ють». Тому, щоб запобігти обумовлену інверсією потреб неминучість внутрішнього колапсу, російська держава навіть витрати на боротьбу з зовнішніми ворогами повинна була відшкодовувати за їхній власний рахунок, що є досяжним, як відомо, тільки шляхом захоплення й окупації чужих територій. Звідси випливає, що інверсія потреб сама по собі вимагала постійної експансії, постійного розширення російським етносом свого життєвого простору[3,с.47-52].

Таким чином, у результаті взаємодії двох відзначених вище тенденцій (інверсія потреб і зміцнення держави) в лоні Великого Московського князівства дуже рано виник потужний континентально-імперський тайфун, поступово затягувавший у свою орбіту все нові й нові землі з різними чужорідними етносами. Без усякого сумніву, імперським вірусом північно-східний сусід України був заражений з самого початку, хоча для повного визрівання великодержавного синдрому й деспотично-політичного монархічного режиму тут сподобався певний час, певний, так би мовити, латентний період. В цьому плані приєднання України до Московії - кульмінаційний пункт в розвитку російської державності. Тільки після цієї події стала можливою поява на міжнародній арені могутньої й грізної Російської імперії, яка знайшла свою стійку економічну опору «у надзвичайній працездатності й працелюбності українського народу» (Філософія. Курс лекцій: Навч.посібник. 2-е вид.- К.: Либідь, 1994.- С. 229). Але при цьому відразу ж виникає нагальна необхідність якось подавити дуже розвинуте в українців почуття «свободи, гостре неприйняття деспотизму, абсолютної монархічної влади» (там само). Через те, що ці дві якості української природи органічно пов'язані одна з одною і принципово неможливі одна без другої, головний упор, звичайно, було зроблено на ідеологічну дискредитацію кращих, шляхетних рис українців (в руслі традиційної російської практики виховання й перевиховання «несвідомих» громадян), а не на фізичну «прополку» українського етноса, хоч і вона в «раціонально» допустимих рамках при нагоді завжди використовувалася властями[2,с.39-41].

Слід визнати, що ідеологічний наркотик російської імперії виявився вельми ефективним засобом паралізації волелюбних прагнень українського народу. Героїчні виявлення його природи повністю були поставлені під контроль Росії і використовувались як їй тільки заманеться, а на поверхні старанно виставлялися й надзвичайно широко культивувалися частіше всього невинно-наївні, безглуздо-блазенські витівки хохла-хохмача. Становище посилювалося ще й тим, що, незважаючи на своє майже 350-річне поневолення російським імперіалізмом, українці так і не навчилися адекватно-практично орієнтуватися в закрутах менталітету «старшого брата». В умовах імперії російський етнос фактично весь спрямований на привілейовану державно-службову кар'єру, але такої величезної кількості вакансій суспільство в принципі не може забезпечити. Тому «низи» російського народу надто вороже настроєні відносно «верхів» і тим самим плодять у «инородцев» небезпечні ілюзії та дружню їх прихильність до позірних своїх союзників-добродіїв. Подібним же цілям ідеологічної дезорієнтації «придонних»

підданих імперії служить і широке використання властями таких нагород для найбільш відданих «короні» тубільців, як їхнє успішне пересування на різних щаблях державно-чиновної ієрархії. І не дивно, що розвал Радянської імперії відбувся стихійно, в результаті чисто фізичного й морального зносу всіх внутрішніх життєвих її структур і конструкцій, а не завдяки свідомій, творчо-цілеспрямованій діяльності передових, політично активних сил суспільства. Вельми знаменно, що й досі шовіністично-імперський чад не проходить не тільки в Росії, а і в багатьох інших, звільнених від колоніального гноблення незалежних країн на широкому пострадянському просторі. Мало того, зараз спостерігаються навіть деякі зворотні рухи. Білорусія - свіжий тому приклад. Так що справжнє національно-ідеологічне пробудження скинувших ярмо імперії народів поки ще не настало. А без цього про жадане процвітання нових незалежних держав просто не може бути й мови[1,с.65-66].

Проте час не затримується на місці. Зараз світова людність за всіма ознаками впритул наблизилася до межі, звідки бере свій початок абсолютна перевага функціональних потреб людини над органічними її потребами. Саме тому відбувається реінтеграція внутрішнього, духовного світу людської особистості, і людство вступає в якісно нову фазу свого існування, в фазу так званого постіндустріального суспільства. Але це реально поки що тільки для Заходу. А ось Росія в вигляді сильної сучасної наддержави, в вигляді невблаганної радянської «імперії зла» тільки тому й капітулювала перед мирним натиском світового капіталу, що не змогла вписатись у ритм поступального історичного руху, визначеного потужними імпульсами нинішньої науково-технічної революції. Розпад СРСР якщо й не зробив Росію цілком сталою, моноетнічною країною (як, зрештою, і всі інші густо насичені в свій час «російськомовними анклавами» колишні радянські республіки), то в усякому разі значно понизив коефіцієнт її поліетнічності і створив завдяки цьому сприятливі передумови для постійного й неухильного ослаблення інверсії потреб росіянина, а, отже, й для прийдешнього духовного оздоровлення нації в цілому. Ось чому дійсні інтереси російського народу цілком і повністю сходяться з інтересами звільнених із імперського рабства народів і вимагають від нього в новій історичній ситуації особливої пильності, щоб не піддатися чарам так званих національно-патріотичних, а по суті реваншистсько-шовіністичних сил і не перетворитися в їхніх руках в реакційне знаряддя смертельно небезпечних для всього людства спроб відновлення старих імперських порядків[3,с.47-52].

Список використаних джерел та літератури:

- 1.В.Прохоренко.Історико-соціологічна канва українського питання в Росії. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2007. - Т. XII.
- 2.В.Я.Прохоренко.Кров тут не причем.Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М.,1998.-Т.ІІ. - №І.
- 3.В.Я.Прохоренко.Симптомы имперского умопомрачения. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М.,1998. - Т.ІІ. - №ІІІ.

Історико-соціологічна канва українського питання в Росії

Росія - багатонаціональна країна, і тому національне питання звучить в її пенатах особливо гостро і актуально. Разом з тим саме тут із-за багатовікового засилля імперсько-шовіністичних традицій панівні верстви суспільства надто зацікавлені в крайньому спотворенні й викривленні його змісту. Українське ж питання в Росії – взагалі фактично загнане в глухий кут. Ще б пак! Адже завдяки преднанню до себе України порівняно скромно всередині XVII століття Московська держава дуже швидко почала нарощувати свою економічну, політичну та військову могутність, набуваючи все більш помфтних обрисів колоніальної евро-азіатської імперії[3].

Зараз ми вже досить добре знаємо, що зростання могутності Російської імперії перебувало в прямій залежності від посилення експлуатації та гноблення широких народних мас. І не випадково безперервні війни Росії з сусідніми державами за розширення та укріплення своїх володінь супроводились перманентною внутрішньою її війною зі своїм власним трудовим народом, що особливо начно виявлялось у періоди селянських бунтів і повстань. Цілком очевидно, що найбільш зручним об'єктом експлуатації для Росії становили ті трудящі, котрі відзначалися в праці принадним завзяттям, старанням та ретельністю. Загально відомо, що такими якостями якраз і наділені українці. Разом з тим ці якості органічно зв'язані у них із не менш цінними людськими якостями волелюбства і незалежності. А останні принципово не сумісні з російським державним ладом, із-за чого ним і були вжиті рішучі заходи, щоб максимально їх дискредитувати[1].

Знаючи, що “риба починає гнити з голови”, не варто дивуватися тому, що російський імперіалізм, який уже звик паразитувати на інтелектуальних досягненнях Заходу, наніс перш за все нещівний удар по інтелігенції (“Голові”) української нації. До того ж діяв він у даному випадку самим підступним чином. Здавалось би, чого простіше: взяти тай викоринити повністю українську інтелігенцію. Так ні! Російський Імперіалізм споконвічно користується в цій справі “тонкими” східними способами поведження із своїм удаваним компанйоном. Йому потрібно щоб противник, збитий з пантелику, сам же й знищував своїх пророків, своїх найбільш послідовних і досвідчених захисників від імперської сваволі. Для цього українську інтелігенцію треба було зробити “служанкою двох панів”, розташувавши її в фокусі суперництва свого народу з верховною владою Імперії[1].

На такому напруженому політичному полігоні з самого початку виділяються дві взаємовилучаючі одна одну альтернативні лінії поведження людини – “кар’єристи” й “патріоти”. Більш могутня - перша альтернатива, оскільки спирається вона на підтримку тих, хто володіє (висловлюючись в дусі нашого часу) контрольним пакетом акцій. Але вона дуже швидко вироджується внаслідок прогресуючої втрати її прихильниками надійної підтримки з боку свого народу. Друга альтернатива, максимально відповідаюча народним сподіванням, майже повністю блокується властями і через це теж утрачує моментально свою привабливість в очах народу. Тому то тут, як і в багатьох інших випадках, більш життєвою виявляється позиція тих, хто віддав перевагу “середній” лінії, лінії “золотої середини”. Так що в

результаті природного (себто – штучного, імперського) добору перемагає саме ця лінія[2].

В цьому місці не випадково проскочила дивна обмовка. Штучний і природний добори аж ніяк не можуть бути ототожені один з одним, оскільки вони належать до категорії контрадикторних протилежностей. Але імперії вигідно, щоб здійснюваний нею процес регулювання поведінкою української інтелігенції сприймався “простими” людьми як спонтанний процес вільної самодіяльності їхньої національної еліти. І подібною ілюзією досі дуже уміло користуються імперсько-шовіністичні кола, які постійно збивають з пантелику широкі народні маси. До того ж людт не завжди задумуються над тим, що середня лінія становить не “чисту” (“сортovu”, “породисту” – в лексиконі селекціонерів) лінію, а лінію “гібридну”, лінію , котра раз у раз відхиляється вбік або першої або другої альтернативи[2].

В результаті цього замість того, щоб служити нації, її “голова” (інтелігенція) переважно зайнята своїми внутрішніми “розбираннями”, своїми власними суєтними справами. Саме таким шляхом російському імперіалізму на протязі багатьох віків легко вдавалося паралізувати волелюбні пориви українського народу і всіляко культивувати в ньому властивості затурканого й покірнього робочого скоту, бидла. З цієї точки зору дуже важливо до кінця розібратися в феномені, іменуємому російським імперіалізмом[3].

Слід із самого початку чітко відзначити, що в Росії і прихильники, і противники даного феномена, як правило, видають його заякусь особливу суспільну силу, а не рідко навіть – і за певну самостійну езотеричну сутність. Така субстанціалізація російського імперіалізму спрямована на відволікання уваги з того історичного суб’єкта, необхідною формою самоутвердження котрого він якраз і служить. Строгий і всебічний науковий аналіз приводить до висновку, що російський імперіалізм є не що інше, як одна з модефікацій життєдіяльності російського етносу на певному етапі його історичного розвитку[1].

Імперії завжди формувалися в результаті кривавих війн та хижацького завоювання одних народів іншими. Але прицьому завойовник у культурному відношенні стояв вище підкорених ним народів. Парадокс виникнення Російської імперії полягає в тому, що її творцем став етнос, який фактично ще не встиг вийти з свого натурального природного середовища. Тому завоювання ним інших народів у первісній фазі з необхідністю повинно було здійснюватися в парадоксальній же формі...без завоювання. Такого роду дарунок фортуни своєму ізбранцю можливий тільки в тому випадку, коли сусідні держави – суперниці в кінець обескровлюють себе і зовсім знесиленими звалюються до ніг випадкового повелителя[3].

Приблизно за такою схемою відбувалося воз’єднання України з Росією (а точніше, її приєднання до Московії)[1].

Українці і росіяни споконвічно були антиподами: перші виступали носіями вищого рівня розвитку людської культури, в той час, як другі знаходилися в цьому відношенні поки ще лиш на вихідній позиції. Саме ця обставина й була закріплена самим фактом створення Російської імперії. Оскільки в найбільш концентрованому стані вона виявляла інтереси російського етносу, то її еволюція повинна була здійснюватися за рахунок відтоку культурного потенціалу від українців до росіян. І

дійсно це так і відбувалось, але з рїєнтацією на прикмети, безпосередньо впадаючі в очі[3].

В першу чергу, це – освіта. Однак, не зважаючи на всі явні успіхи зовнішнього культурного “коаїювання”, імперія в процесі подальшого історичного розвитку не тільки не позбавилася свого первісного звіриного характеру, але й ще більш посилювала цю свою особливість. І це не дивно, якщо врахувати, що головне всеж таки постає з внутрішніх, “прихованих” прикмет людського єства. Іншими словами мова йде про моральний капітал нації, а його можна придбати тільки ціною власних її зусиль. Інакше доводиться відгороджуватися від зовнішньогосвіту частоколом фальшивих і лицемірних декларацій про повне й безповоротне вирішення національного питання “в першій у світі державі трудящих”[1].

Звідси випливає, що розвал Радянського Союзу повністю відповідає корінним інтересам і росіян, і українців, і всіх останніх колишніх нивільників радянської імперії. Посуті справи, це – обов’язкова умова найбільш послїдовного й демократичного рїшення українського питання в Росії[3].

Всі інші тісно пов’язані з ним питання ніякими особливими проблемами необтяжені. Але указаній тут світлій перспективі серйозно загрожують впливові темні сили і в Росії, і в Україні, які намагаються любою ціною відновити старі порядки[1].

Список використаних джерел та літератури:

- 1.В.Прохоренко. Історико-соціологічна канва українського питання в Росії. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2007. - Т. XII.
- 2.В.Я.Прохоренко.Кров тут не причем. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М.,1998.-Т.II. - №I.
- 3.В.Я.Прохоренко.Симптомы імперского умопомрачення. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М.,1998. - Т.II. - №III.

Наукове видання

Володимир Прохоренко

**Симптоми імперського розумозамішання.
До з'ясування антитези українського
та російського менталітету.
Історико-соціологічна канва
українського питання в Росії**

Подано до друку 3.10. 15 р.

Підписано до друку 5.10.15 р.

Формат видання 60/ 84 1/16. Папір офсетний.

Умовн.друк.арк.10,25

Зам.55. Тираж 300 шт.

Видавництво «Сімик»

76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цьоклера, 9а

тел. (0342) 78-91-26, 78-91-29

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи серія ІФ №11 від 27.03.2001 року.

Віддруковано в друкарні видавництва ПП «Сімик»

76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цьоклера, 9а, тел. (0342) 78-91-29

Філософ Володимир Прохоренко, історик Віктор Ідзьо